Hoger Onderwijs Persbureau

Nieuwsbrief

Dinsdag 2 april 2024

Redactie:
Hein Cuppen (hoofdredacteur), Bas Belleman en Olmo Linthorst

Telefoon: 020-3880040
Mail: redactie@hogeronderwijspersbureau.nl
Website: www.hogeronderwijspersbureau.nl
Over de HOP Nieuwsbrief

Het onafhankelijke Hoger Onderwijs Persbureau schrijft sinds 1988 nieuwsberichten, analyses en achtergrondverhalen voor redacties van aangesloten universiteits- en hogeschoolmedia. In deze HOP Nieuwsbrief, die elke maandag verschijnt, staan de artikelen die we in de voorgaande week schreven. Handig om op de hoogte te blijven van het hogeronderwijsnieuws.

Blij met de HOP-Nieuwsbrief? Helaas mag u deze niet doorsturen, want het abonnement is persoonsgebonden. Wel kunt u iemand een proefabonnement cadeau doen. Daar doet u ook uzelf een plezier mee! Met meer abonnees kunnen we onze journalistieke functie beter vervullen.

Inhoud

Interview: minister Dijkgraaf wil geen 'hoger onderwijs' meer zeggen **3**
27 maart 2024 – Minister Robbert Dijkgraaf wil de term 'hoger onderwijs' in het dagelijks taalgebruik schrappen om de gelijkwaardigheid tussen mbo, hbo en wo te vergroten. "Alles wat we kunnen doen om de verschillen kleiner te maken, is goed."

Kabinet wil verbod op 'diploma met terugwerkende kracht' **5**
29 maart 2024 – "Gefeliciteerd, u bent al twee maanden afgestudeerd." Deze boodschap krijgen sommige studenten van hun onderwijsinstelling. Dat gaat het kabinet verbieden, schrijft minister Dijkgraaf aan de Tweede Kamer.

Kabinet investeert 450 miljoen in onderwijs voor techsector **6**
28 maart 2024 – Het kabinet investeert speciaal voor de techsector jaarlijks 450 miljoen euro extra in technisch onderwijs. Niet alleen Eindhoven, maar ook de regio's Delft, Enschede en Groningen moeten met dat geld meer technici opleiden. Ook mbo en hbo doen mee.

Studenten eisen geld van hun opleiding, maar krijgen uitbrander van de rechter **7**
28 maart 2024 – Studenten medische hulpverlening stelden de Hogeschool Rotterdam aansprakelijk vanwege studievertraging. Maar ze hebben de rechter cruciale informatie onthouden en soms helemaal geen vertraging opgelopen, staat in het vonnis.

Waar is die huisvesting voor studenten met functiebeperking, vraagt LSVb **8**
28 maart 2024 – Studenten met een functiebeperking komen moeilijk aan passende woonruimte, stelt de Landelijke Studentenvakbond. Met een actieplan wil de bond de grootste knelpunten aanpakken.

Adviescommissie Nationaal Groeifonds dreigt met opstappen **9**
28 maart 2024 – Het kabinet heeft de pauzeknop van het Nationaal Groeifonds ingedrukt. De leden van de adviescommissie beraden zich nu op hun positie en eisen helderheid, zegt voorzitter Rianne Letschert in dagblad NRC.

Formerende partijen blokkeren debat studierente pechstudenten **9**
27 maart 2024 – Wat gaat er gebeuren met de beloofde lagere rente voor studenten van de pechgeneratie? De formerende partijen willen er nog steeds niet over praten, bleek gisteren in de Tweede Kamer.

Onderwijsinspectie: sneller ingrijpen bij slechte opleiding **10**
27 maart 2024 – Een mislukte onderwijsvernieuwing, weinig docenten, nutteloze vakken… Als het ineens misgaat met een opleiding, wie grijpt er dan in? Er zit een 'gat' in het toezicht op universiteiten en hogescholen, meent de Onderwijsinspectie.

Misbruik basisbeurs? DUO hoeft nog geen harder bewijs te leveren **12**
26 maart 2024 – De fraudejagers van studiefinancier DUO hoeven voorlopig niet met zwaardere bewijzen te komen als ze studenten beschuldigen van gesjoemel met de basisbeurs voor uitwonenden. Dat vindt een meerderheid van de Tweede Kamer.

AWTI: innoveren gaat beter met sociale wetenschappen erbij **13**
26 maart 2024 – Bij innovatie en de aanpak van complexe maatschappelijke problemen zijn disciplines als psychologie, rechten, sociologie en cultuurwetenschappen cruciaal. Daar moet de overheid van doordrongen raken, schrijft adviesraad AWTI.

160 miljoen voor onderzoek naar hersenaandoeningen, blindheid en energieopslag **14**
25 maart 2024 – Het kabinet trekt 160 miljoen euro uit voor zeven onderzoeksprojecten. Het zogeheten 'Zwaartekrachtprogramma' moet Nederland in de "wetenschappelijke wereldtop" houden, aldus OCW-minister Robbert Dijkgraaf.

'Docent van het Jaar' wil studenten poëtisch laten schrijven **15**
26 maart 2024 – Universitair hoofddocent sociale geografie Peter Pelzer (Universiteit Utrecht) is uitgeroepen tot Docent van het Jaar 2024. Hij krijgt een beurs van 25 duizend euro, waarmee hij een schrijfcursus voor studenten wil opzetten.

Interview: minister Dijkgraaf wil geen ‘hoger onderwijs’ meer zeggen

“Laat onderwijs de verschillen in de samenleving vooral niet groter maken”

27 maart 2024 – Minister Robbert Dijkgraaf wil de term ‘hoger onderwijs’ in het dagelijks taalgebruik schrappen om de gelijkwaardigheid tussen mbo, hbo en wo te vergroten. “Alles wat we kunnen doen om de verschillen kleiner te maken, is goed.”

Donkere wolken pakken zich samen boven het onderwijs, als we demissionair minister Dijkgraaf mogen geloven. “In plaats van de sociale motor die tot verheffing van grote maatschappelijke groepen leidt, dreigt onderwijs een instrument te worden dat de verschillen juist bestendigt en vergroot”, schrijft hij vandaag aan de Tweede Kamer.

Afgestudeerden van universiteiten en hogescholen leven langer en gezonder dan de rest, houdt hij de Tweede Kamer voor. Hun inkomen is hoger, ze bouwen meer vermogen op en zijn beter vertegenwoordigd in politiek en bestuur. “Ze zijn over het algemeen gelukkiger”, aldus de minister. “Deze voordelen worden doorgegeven aan de volgende generatie; het opleidingsniveau van je ouders is medebepalend voor naar welke school je gaat en in welke omgeving je opgroeit.”

Om daar enig tegenwicht aan te bieden, schetst hij doelen voor de politiek. Laat mbo, hbo en wo een waaier vormen: onderwijsvormen die naast elkaar liggen, zonder verschil in hoogte. Hij vindt het een goed idee als hogescholen meer masteropleidingen gaan aanbieden en een eigen promotietraject ontwikkelen (‘professional doctorate’). En waarom zou zoiets niet in het mbo kunnen, vraagt hij zich af.

Zelf wil hij het taalgebruik alvast aanpassen. “Zo kunnen we zoveel mogelijk spreken van hbo en wo, in plaats van ‘hoger onderwijs’, en hbo-/wo-opgeleiden en mbo-opgeleiden, in plaats van hoog- en laagopgeleid. Op- en afstromen kunnen we vervangen door het neutrale ‘doorstromen’.” Scholieren blijft hij aanmoedigen naar het beroepsonderwijs te gaan, als ze dat willen.

“De waaier is schuin afgeknipt: in het mbo stopt het sneller”

Er zit een tegenspraak in. U somt alle voordelen van hoger onderwijs op en zegt dan tegen scholieren: je kunt ook naar het mbo en al die voordelen mislopen.
“Veel krachten in de samenleving maken de verschillen groter. Het is bijna als de zwaartekracht. Als jij het beter krijgt, gezonder bent en meer geld hebt, dan kun je ook weer meer aan je kinderen bieden, dus die krijgen meer bagage mee: economisch, financieel, cultureel… Ik maak me enorme zorgen dat de verschillen in onze samenleving groter worden, zoals we wereldwijd zien.”

Maar moet je kinderen dan aanmoedigen naar het mbo te gaan?
“Uiteindelijk hebben we álle vormen van onderwijs nodig. Je hebt altijd een natuurlijke diversiteit in de samenleving: niet iedereen wil een academische studie volgen. Daarom moeten we voor gelijkwaardigheid zorgen: dat studenten op alle niveaus op dezelfde manier ondersteund worden, dat ze op dezelfde manier mogelijkheden hebben en door kunnen leren.”

En dan maar een lager inkomen?
"Er zijn sectoren in het beroepsonderwijs waarin mensen heel goed geld verdienen. Ze kunnen bijvoorbeeld ondernemer worden. Maar de vraag is: kunnen ze zich daarin ook verder ontwikkelen? De waaier van het beroepsonderwijs is een beetje schuin afgeknipt: in het mbo stopt het sneller. Dat moeten we gelijkwaardig maken. Het inkomen is ook niet het belangrijkste punt. Er zijn beroepen waarin je meer verdient en minder verdient. Het is waar dat de gemiddelde chirurg meer verdient dan de afgestudeerd filosoof, maar er zijn ook heel goede redenen waarom mensen filosofie willen studeren. Het is ook niet zo dat je opleiding één-op-één een relatie heeft met gezondheid et cetera. Maar alles wat we eraan kunnen doen om die verschillen kleiner te maken, is goed."

Wat is het gevaar als de politiek daar geen oog voor heeft?
"Als je via het onderwijs de verschillen groter maakt, dan brokkelt het draagvlak voor het onderwijs zelf af. Dan gaan mensen zeggen: dat onderwijs is eigenlijk voor een groepje van de samenleving dat het al goed heeft en het alleen maar beter krijgt. Dan stort dat hele bouwwerk in."

Goed onderwijs en gelijke kansen voor iedereen klinkt logisch voor een minister van Onderwijs. Maar waarom zou u graag zien dat jongeren vaker voor beroepsopleidingen kiezen?
"Dat heeft ook een praktische reden. Waar heeft het land momenteel behoefte aan? Er zijn gepromoveerde natuurkundigen nodig, maar toch zeker ook een heleboel vakmensen in de gezondheidszorg, de techniek, het onderwijs… Dat zijn beroepsopleidingen en we moeten er alles aan doen om die opleidingen aantrekkelijk te maken."

"Waarom zou een wo-student geen animatie leren maken in mbo?"

Maar aan universitair opgeleiden is kennelijk ook behoefte. Ze zijn zelden werkloos.
"We leven in een wereld van arbeidsmarkttekorten. Het heeft momenteel weinig zin om te zeggen: laten we met deze studie stoppen, want we leiden ze op voor de werkloosheid. Een 'negatieve' sturing gaat niet werken. We kunnen er beter op een 'positieve' manier naar kijken. Er zijn grote maatschappelijke uitdagingen in de gezondheidszorg, het onderwijs, de klimaatverandering… Daar kunnen we heel mooi beleid voor maken, maar als we de mensen niet hebben, dan gaat het gewoon niet gebeuren."

Zitten er volgens u studenten op de verkeerde plek?
"Ik zeg zeker niet dat grote groepen studenten op de verkeerde plek zitten, maar aan de andere kant zien we in het wetenschappelijk onderwijs studenten die zeggen: ik vind het te stressvol, ik zit hier eigenlijk alleen omdat mensen zeiden dat ik moest doorleren."

Dat gaat toch niet om grote aantallen?
"De universiteiten zelf zeggen 10 à 15 procent, maar dat is helemaal voor hun rekening."

Dat percentage komt uit hun grote duim.
"Ik weet dat echt niet. Kijk, in het onderwijs vieren we de diversiteit: je wilt dat leerlingen en studenten de beste versie van zichzelf worden, in alle beroepen. Daarvoor moet je het soms wat makkelijker maken om te switchen van de ene vorm van onderwijs naar de andere.

Waarom kun je geen combinaties maken? Waarom kun je geen wo-opleiding doen en een paar vakken volgen in het hbo of mbo. Stel dat je zegt: ik wil animaties leren maken. Waarom zou dat dan niet kunnen? Dan kan het onderwijs mensen ook weer meer bij elkaar brengen. Nu is het onderwijs een soort sjoelbak waarin alle leerlingen in een vakje worden gegooid."

"Ik heb zelf ook een zigzagpad gevolgd"

Dat is niet hetzelfde als zeggen: ga maar naar het mbo.
"Ik zeg echt niet dat iedereen naar het mbo moet, maar ik spreek ook wo-studenten die eigenlijk zin hadden om iets creatiefs te doen, of gewoon iets anders. Ze zouden bijvoorbeeld niks mooier vinden dan cameraman worden. Nou, daar kun je ook heel goed in worden, daar kun je Oscars mee winnen. Dus waarvoor moeten zij nou een rechtenstudie gaan doen? We moeten de zoektocht van jonge mensen meer faciliteren, zodat ze kunnen wisselen van niveau en richting. Ik heb zelf ook een zigzagpad gevolgd."

Is flexibiliteit dan het ideaal?
"Op de echt lange termijn zal ontbundeling van het onderwijs de toekomst zijn, denk ik. Dat klinkt heel gevaarlijk, als een supermarktmodel waarin iedereen maar wat kan doen, maar ik kan me voorstellen dat we in de toekomst iets meer in termen van opleiden gaan denken en iets minder in termen van een diploma." (HOP, BB)

Kabinet wil verbod op 'diploma met terugwerkende kracht'

29 maart 2024 – "Gefeliciteerd, u bent al twee maanden afgestudeerd." Deze boodschap krijgen sommige studenten van hun onderwijsinstelling. Dat gaat het kabinet verbieden, schrijft minister Dijkgraaf aan de Tweede Kamer.

Wanneer ben je afgestudeerd: bij het inleveren van je scriptie, als je je cijfer hebt gekregen of pas als de examencommissie bevestigt dat je inderdaad helemaal klaar bent met je opleiding? Het verschilt per universiteit en hogeschool.

De varianten hebben voor- en nadelen. Studenten kunnen een paar maanden collegegeld terugkrijgen als ze met terugwerkende kracht afstuderen. Dat scheelt een paar honderd euro. Maar ze kunnen dan wél een boete krijgen als ze in de tussentijd nog met hun ov-studentenkaart hebben gereisd.

Miljoenen
Minister Dijkgraaf heeft het ooit laten uitrekenen: hoeveel boetes betalen studenten en hoeveel collegegeld krijgen ze terug? Het zou om honderdduizend euro aan ov-boetes gaan, tegen een korting van 3,8 miljoen euro op het collegegeld. Dan laten we het maar zo, was zijn conclusie begin 2022.

Maar dat vond de politiek onbevredigend. Die ov-boetes voelen onterecht, betoogde het CDA dat najaar. De verschillen scheppen bovendien rechtsongelijkheid. Daar kon minister Dijkgraaf in meegaan.

Nu heeft hij de voor- en nadelen van de varianten in kaart gebracht. Zijn nieuwe standpunt: het is voor iedereen duidelijker als het moment van afstuderen samenvalt met de beslissing van de examencommissie. Er komt een verbod op 'achteraf afstuderen'.

Paar jaar
"Om te zorgen dat studenten niet onnodig lang ingeschreven staan, zullen instellingen hun werkwijzen moeten aanpassen", schrijft hij. Ze mogen dus niet maandenlang wachten met een beslissing nemen en de student ervoor laten opdraaien.

Het zal nog even duren voor het verbod ingaat. "Ik streef naar een realistisch, maar tijdig moment van inwerkingtreding", staat in de brief. Hij schat dat de bijbehorende wetswijziging nog twee jaar in beslag neemt.

Volgens de minister kunnen de studentenorganisaties zich in het besluit vinden. Het Interstedelijk Studenten Overleg bevestig dit. "Het biedt studenten duidelijkheid", zegt voorzitter Demi Janssen. "Ze weten waar ze aan toe zijn en kunnen dan een ov-boete voorkomen." De Landelijke Studentenvakbond was op Goede Vrijdag niet bereikbaar.

Van universiteiten en hogescholen had het niet gehoeven. Zij zouden de wetgeving liever laten zoals die nu is en vinden de 'harmonisering' onnodig, blijkt uit overleg van de Vereniging Hogescholen en de Universiteiten van Nederland met hun leden. (HOP, BB)

Kabinet investeert 450 miljoen in onderwijs voor techsector

28 maart 2024 – Het kabinet investeert speciaal voor de techsector jaarlijks 450 miljoen euro extra in technisch onderwijs. Niet alleen Eindhoven, maar ook de regio's Delft, Enschede en Groningen moeten met dat geld meer technici opleiden. Ook mbo en hbo doen mee.

Eerder deze week lekte al uit dat het kabinet er veel voor over heeft om techbedrijven als ASML en NXP in Nederland te houden. De chipmachinefabrikant uit de regio Eindhoven klaagt al een tijdje over het Nederlandse vestigingsklimaat, omdat een belastingvoordeel voor expats dreigt te verdwijnen en de formerende partijen de instroom van buitenlandse studenten willen beperken. ASML suggereerde dat het ook in een ander land zou kunnen uitbreiden.

Onderwijs en snelwegen
Om dat te voorkomen trekt het demissionaire kabinet vandaag de portemonnee. Het investeert samen met de regio in totaal 2,5 miljard euro in Brainport Eindhoven en in technisch onderwijs elders in het land. In Eindhoven moeten extra huizen komen, de snelwegen moeten er breder, het station vergroot en de verbinding met Veldhoven (waar ASML zit) moet beter.

Van die 2,5 miljard euro gaat tot en met 2030 jaarlijks 450 miljoen naar het opleiden van meer technisch personeel. Omdat dit "een nationale opgave" is, vraagt het kabinet ook aan mbo, hbo en wo-instellingen elders in het land om hun steentje bij te dragen.

Ook andere regio's
Het kabinet noemt behalve Eindhoven ook Enschede, Delft en Groningen, waar ook veel werknemers uit de techsector vandaan komen. Onderwijsinstellingen moeten op korte termijn duidelijk maken hoe ze meer technici gaan opleiden.

Een groot deel van het geld komt uit het Nationaal Groeifonds, schrijft het kabinet in een persbericht. In dat fonds zat 20 miljard euro voor lange termijninvesteringen, maar het werd inmiddels ook voor allerlei andere politieke wensen ingezet. Vorige zette het kabinet de aanvragen voor het fonds plots op pauze. (HOP, OL)

Studenten eisen geld van hun opleiding, maar krijgen uitbrander van de rechter

28 maart 2024 – Studenten medische hulpverlening stelden de Hogeschool Rotterdam aansprakelijk vanwege studievertraging. Maar ze hebben de rechter cruciale informatie onthouden en soms helemaal geen vertraging opgelopen, staat in het vonnis.

Studenten medische hulpverlening startten de afgelopen jaren wel vaker een procedure. Daarbij kregen ze geregeld gelijk. De rechter hield zowel de Hogeschool Utrecht als de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen verantwoordelijk voor de studievertraging die hun studenten opliepen.

Ook vier oud-studenten van de Hogeschool Rotterdam hadden recht op een schadevergoeding, oordeelde de rechter in 2021. Al toen de opleiding medische hulpverlening van start ging wist de hogeschool dat stageplaatsen moeilijk te vinden zouden zijn. De HR had harder moeten zoeken of minder studenten moeten toelaten, stelde de Rotterdamse rechtbank destijds.

Chagrijn
Maar diezelfde rechtbank wijst nu de claim van 32 andere Rotterdamse (oud-)studenten af. Allereerst omdat hun advocaat de eisen te “summier” heeft onderbouwd. Tot chagrijn van de rechter staat er niet eens in hoeveel studievertraging elke student opliep, laat staan waarom die aan de hogeschool te wijten is.

Tijdens de inhoudelijke behandeling bleek ook nog eens dat sommige studenten zelf verantwoordelijk waren voor de vertraging. Ze stopten met hun stage of haalden er een onvoldoende voor. Anderen kregen een stage aangeboden maar solliciteerden niet. En dan waren er ook studenten die “een of meer periodes überhaupt geen onderwijs hebben gevolgd”. Bij nader inzien hebben sommige studenten zelfs niet eens vertraging opgelopen.

De rechter neemt het de studenten kwalijk dat hij daar pas tijdens de behandeling achter kwam. Hij concludeert dat de studenten hun plicht om waarheidsgetrouwe informatie aan te leveren hebben geschonden.

Onjuiste inschatting
“De rechtbank kan zich niet aan de indruk onttrekken dat eisers hebben gemeend vooral te kunnen leunen op eerdere uitspraken in vergelijkbare zaken, waaronder het eerdere vonnis van deze rechtbank.” Dat is een “onjuiste inschatting geweest”, voegt de rechter eraan toe. De studenten moeten samen ruim tweeduizend euro aan proceskosten vergoeden.

De 32 studenten werden bijgestaan door advocaat Rolf Bindels. Die voerde ook de eerdere rechtszaken tegen de opleidingen medische hulpverlening in Rotterdam, Utrecht en Nijmegen. In beginsel hebben studenten die door fouten van hun opleiding een jaar vertraging oplopen recht op een vergoeding van zo’n twintigduizend euro. (HOP, OL)

Waar is die huisvesting voor studenten met functiebeperking, vraagt LSVb

28 maart 2024 – Studenten met een functiebeperking komen moeilijk aan passende woonruimte, stelt de Landelijke Studentenvakbond. Met een actieplan wil de bond de grootste knelpunten aanpakken.

Volgens de LSVb zijn er “duidelijk niet genoeg” drempelvrije woningen in alle studentensteden. Studenten die behoefte hebben aan zo’n woning geven aan “dat die er niet altijd is”, staat in het actieplan.

Doolhof
Maar harde gegevens zijn niet beschikbaar en de LSVb hoort omgekeerd ook weleens dat woningcorporaties geen geschikte kandidaten kunnen vinden voor hun aangepaste woningen. Dus is er iets mis met de informatievoorziening, concludeert de vakbond. Woningcorporaties en onderwijsinstellingen bieden meestal geen specifieke informatie aan studenten met een functiebeperking en de verstrekte informatie zou ook niet altijd kloppen.

Een ander knelpunt is dat het deze studenten niet altijd lukt om de weg te vinden in het papieren doolhof en de bureaucratie. Onderwijsinstellingen, studentenhuisvesters en gemeenten kunnen meer betekenen, aldus het actieplan.

Op bezoek
Daarin staat ook dat alle nieuwbouwwoningen “een zekere mate van toegankelijkheid” zouden moeten hebben. Studenten met een mobiele beperking moeten ook op bezoek kunnen bij vrienden en studiegenoten.

Goede informatie is inderdaad niet zomaar te vinden. Woordvoerder Gijsbert Mul van ’s lands grootste studentenhuisvester DUWO kan bijvoorbeeld niet “uit de losse pols” aangeven hoeveel woningen van DUWO volledig geschikt zijn voor bewoners met een lichamelijke beperking.

Wel bevestigt hij dat er weleens nieuwe, aangepaste woningen zijn opgeleverd waar DUWO op dat moment niemand voor kon vinden. Die woningen zijn in de reguliere verhuur gegaan, op voorwaarde dat de bewoner doorverhuist als zich een student met een functiebeperking aandient.

DUWO heeft op zijn website geen aparte pagina voor studenten met een functiebeperking. “Maar als zij ons via de mail of WhatsApp benaderen, zoeken we een oplossing in onze bestaande voorraad en passen we een woning aan”, zegt Mul. “Meestal komen we er dan wel uit.” (HOP, HC)

Adviescommissie Nationaal Groeifonds dreigt met opstappen

28 maart 2024 – Het kabinet heeft de pauzeknop van het Nationaal Groeifonds ingedrukt. De leden van de adviescommissie beraden zich nu op hun positie en eisen helderheid, zegt voorzitter Rianne Letschert in dagblad NRC.

Met 20 miljard euro voor innovatie en onderwijs zou het Nationaal Groeifonds, opgericht in 2020, de Nederlandse economie moeten versterken. Maar de politieke steun voor het fonds lijkt afgebrokkeld.

Vorige week heeft demissionair minister Mickey Adriaansens van Economische Zaken (VVD) de vierde subsidieronde uitgesteld, toen de Tweede Kamer weigerde om zich voor het fonds uit te spreken. Al eerder haalden partijen er geld uit voor andere doeleinden, zoals lagere brandstofprijzen.

Wispelturig
Na enige dagen van stilte reageert collegevoorzitter Rianne Letschert van de Universiteit Maastricht vandaag in dagblad NRC op het pauzeren van het fonds. Zij is voorzitter van de adviescommissie die de projectaanvragen beoordeelt.

Ze schat de kans “heel erg klein” dat het fonds überhaupt weer opgestart gaat worden. Daarom beraden de leden zich op hun positie. “De politiek krijgt het stempel wispelturig en onbetrouwbaar, daar willen wij niet bij horen”, zegt Letschert.

Waarom ze niet meteen opstappen? Ze voelen zich verantwoordelijk voor de lopende projecten, zegt ze, want die krijgen het geld gefaseerd uitbetaald en zijn daarbij afhankelijk van tussentijdse beoordelingen. “Daar ligt ook de loyaliteit van ons als commissie.”

Dijkgraaf
Overigens zat natuurkundige Robbert Dijkgraaf ook in de adviescommissie van het Nationaal Groeifonds. Hij trad terug toen hij minister van Onderwijs werd. Onlangs schreef hij aan de Tweede Kamer dat de Nederlandse economie tot 2040 negentig miljard euro zou mislopen als het Groeifonds voortijdig zou ophouden. (HOP, BB)

Formerende partijen blokkeren debat studierente pechstudenten

27 maart 2024 – Wat gaat er gebeuren met de beloofde lagere rente voor studenten van de pechgeneratie? De formerende partijen willen er nog steeds niet over praten, bleek gisteren in de Tweede Kamer.

Vlak voor de verkiezingen nam de Tweede Kamer een besluit: het belastingvoordeel voor expats werd ingeperkt. De opbrengst zou bestemd zijn voor een lagere rente voor studenten die de basisbeurs zijn misgelopen.

Een lagere rente dus. Maar hoe doe je dat in de praktijk? Demissionair minister Robbert Dijkgraaf stuurde de Kamer een brief met drie opties: korting op de rente, een renteplafond of een jaarlijks bedrag. Maakt u maar een keuze, was zijn boodschap aan de Tweede Kamer.

Sindsdien is er vooral gedoe over de versobering van de expatregeling: was dat wel een goed besluit, nu techbedrijven Nederland dreigen te verlaten? En als het besluit wordt teruggedraaid, waar komt het geld voor de pechstudenten dan vandaan? De uitkomst is nog ongewis.

Beloofd
Dinsdag deed Tweede Kamerlid Jan Paternotte (D66) een poging om het onderwerp op de agenda te zetten. “Het moment gaat aanbreken dat we volgend jaar de studenten van de pechgeneratie niet kunnen geven wat hun wel was beloofd”, zei hij. “Daarom willen wij graag een debat.”

De minister hoefde er niet eens bij te zijn, merkte hij op, “want het is nu toch echt aan de Kamer en misschien wel specifiek aan de formerende partijen. Maar het lijkt mij in ieder geval goed om dat debat snel met elkaar te voeren.”

Allerlei partijen steunden het verzoek van D66, maar de formerende partijen PVV, VVD, NSC en BBB niet. Reinder Blaauw (PVV) noemde het een belangrijk voorstel, maar hij wilde “graag eerst een brief en dan behandeling in een commissiedebat”.

Daar sloten VVD en BBB zich bij aan. Ook Pieter Omtzigt (NSC) wil eerst een brief (“binnen twee weken”) en sneerde naar de partijen die het leenstelsel hadden ingevoerd: “Ik vind het heel interessant dat alle partijen die het leenstelsel ingevoerd hebben, dit nu zo snel mogelijk willen compenseren. Dat vind ik heel goed.” Dat waren destijds PvdA, VVD, D66 en GroenLinks.

Brief waarover?
Paternotte snapte het niet. Die brief met opties is immers al toegestuurd, dus waar vragen de vier formerende partijen om? “Ik vind het echt ongelofelijk wonderlijk dat er een brief wordt gevraagd. Ik denk dat de minister van Onderwijs geen idee heeft waar hij een brief over moet sturen.”

Maar daar eindigde het, tot verbazing van Paternotte. Hij vroeg nog aan Kamervoorzitter Martin Bosma: “Weet u het wel?” Maar dat veranderde er niets aan. (HOP, BB)

Onderwijsinspectie: sneller ingrijpen bij slechte opleiding

27 maart 2024 – Een mislukte onderwijsvernieuwing, weinig docenten, nutteloze vakken… Als het ineens misgaat met een opleiding, wie grijpt er dan in? Er zit een ‘gat’ in het toezicht op universiteiten en hogescholen, meent de Onderwijsinspectie.

Zoals auto’s jaarlijks door de APK moeten, zo moeten hbo- en wo-opleidingen elke zes jaar goedkeuring krijgen van onderwijskeurmeester NVAO. Zonder ‘accreditatie’ mogen ze geen diploma’s verstrekken en kunnen hun studenten geen studiefinanciering krijgen.

Er klinkt weleens kritiek op de accreditatie: is het geen papieren tijger? Kost het niet te veel tijd? Wat zegt die keuring nu werkelijk over de kwaliteit van het onderwijs? De politiek blijft aan het systeem sleutelen.

Maar de keuring is “over het algemeen in orde”, schrijft de Onderwijsinspectie in haar eindrapport over de accreditatie in het hoger onderwijs. Studenten kunnen ervan uitgaan dat de kwaliteit van hun opleiding in orde is.

Machteloos
Tenminste, op het moment van keuren. Maar zes jaar tussen twee accreditaties is best lang. In de tussentijd kunnen er dingen veranderen. Wat als het verkeerd gaat met de kwaliteit? Noch de inspectie noch onderwijskeurmeester NVAO kan ingrijpen zolang een opleiding zich aan de wet- en regelgeving houdt.

Dit noemt de inspectie het ‘toezichtsgat’. De NVAO zou tussentijds moeten langskomen als er signalen zijn dat de kwaliteit drastisch is afgenomen, menen de inspecteurs. Daarover zouden ze graag om tafel gaan met de minister en NVAO.

Onafhankelijk
Er zijn meer dingen die beter kunnen volgens de inspectie. Vorig jaar stonden er al verschillende aanbevelingen in het eerste deel van het onderzoek. Want wie betaalt eigenlijk het panel van deskundigen dat een opleiding komt keuren? Dat doet de universiteit of hogeschool zelf. De inspectie noemt dat een perverse prikkel en pleit voor een sterkere onafhankelijkheid.

En hoe hoog mikken opleidingen eigenlijk? Deskundigen moeten strenger kunnen oordelen over de ‘beoogde leerresultaten’ van een opleiding. Het probleem is alleen: als ze hiervoor een onvoldoende geven, moet de opleiding meteen de deuren sluiten. Dan moet het dus wel héél erg zijn, willen de keurmeesters op dit punt kritiek uiten. Als opleidingen een herkansing kunnen krijgen, zul je zien dat die deskundigen wat scherper gaan oordelen.

Ontwikkelgesprek geforceerd
Verder bedacht de politiek ooit dat er een verschil moest zijn tussen de keuring en de aanbevelingen. Er moest een open gesprek mogelijk zijn tussen het panel en de opleiding over mogelijke verbeteringen. Sinds 2018 is zo’n ‘ontwikkelgesprek’ verplicht gesteld. Maar dat heeft volgens de inspectie weinig opgeleverd. Het voelt geforceerd. Stop er maar mee, suggereert de inspectie, en zet de verbeteradviezen weer net als vroeger prominent in het visitatierapport.

Instellingsaccreditatie
Gaan de overheidskeuringen van opleidingen verdwijnen? Er wordt al jaren gediscussieerd over de zogenaamde ‘instellingsaccreditatie’. Net als nu zouden opleidingen dan worden gekeurd door externe deskundigen, maar universiteiten en hogescholen zouden zelf het eindoordeel mogen vellen. De NVAO zou dan alleen nog controleren of ze dat netjes doen en geeft in één keer de hele universiteit of hogeschool het stempel van goedkeuring.

Onder meer de Onderwijsraad waarschuwde voor de gevaren van zo’n nieuw systeem. “Hoe je het ook inricht, laat de NVAO de kwaliteit van de afzonderlijke opleidingen blijven keuren”, zei voorzitter Edith Hooge. “De overheid moet niet alleen afhankelijk zijn van het eigen oordeel van onderwijsbestuurders.”

Maar minister Dijkgraaf wimpelde de bezwaren vorig jaar weg. Hij wilde het nieuwe stelsel eigenlijk al in 2025 invoeren, maar na de val van het kabinet schoof hij het besluit erover door naar zijn opvolger.

De Onderwijsinspectie stelt zich neutraal op, maar zegt wel dat een nieuw accreditatiestelsel minstens even betrouwbaar moet zijn als het oude. Een landelijke organisatie als de NVAO is daarvoor onmisbaar. Die zou onder meer vooraf moeten controleren of de leden van visitatiepanels echt onafhankelijk zijn. (HOP, HC)

Misbruik basisbeurs? DUO hoeft nog geen harder bewijs te leveren

26 maart 2024 – De fraudejagers van studiefinancier DUO hoeven voorlopig niet met zwaardere bewijzen te komen als ze studenten beschuldigen van gesjoemel met de basisbeurs voor uitwonenden. Dat vindt een meerderheid van de Tweede Kamer.

Als studenten op kamers gaan, krijgen ze een hogere basisbeurs dan studenten die bij hun ouders blijven wonen. Het scheelt 2.200 euro per jaar, dus sommige studenten sjoemelen ermee. Met huisbezoeken controleert DUO of studenten werkelijk uitwonend zijn.

De fraudejagers van DUO namen uiteindelijk vrijwel alleen studenten met een niet-westerse migratieachtergrond op de korrel, bleek vorig jaar uit onderzoek van persbureau HOP, Investico en NOSop3. Bovendien baseert de dienst zich soms op flinterdunne buurtgesprekken en slordige huisbezoeken.

Onschuldig
Het kabinet heeft inmiddels excuses gemaakt voor indirecte discriminatie. De vervolgvraag is of er onschuldige studenten zijn getroffen. Vorige week debatteerde de Tweede Kamer over de kwestie.

GroenLinks-PvdA, SP en DENK dienden een motie in. Studenten zouden onschuldig moeten zijn totdat het tegendeel bewezen is, vinden ze. Daarom verzochten ze de regering “om een nieuwe controlemethode te gaan hanteren waarbij de bewijslast minder bij studenten en meer bij DUO komt te liggen”.

Ze kregen steun van NSC, maar de motie haalde uiteindelijk geen meerderheid. Van de vier formerende partijen stemden PVV, VVD en BBB tegen, net als de drie christelijke partijen CDA, SGP en ChristenUnie.

Demissionair minister Dijkgraaf had de motie ontraden. Hij wil nog niet erkennen dat er onschuldige studenten zijn getroffen. Wel wil hij het systeem van controles tegen het licht houden en dan komt volgens hem ook de bewijslast ter sprake. Maar daar wil hij niet op vooruitlopen.

Compensatie
Er waren meer moties, bijvoorbeeld om compensatie voor getroffen studenten “niet bij voorbaat” uit te sluiten. Ook die is verworpen, zodat de kans klein lijkt dat de slachtoffers een financiële genoegdoening tegemoet kunnen zien.

Wel vindt een meerderheid dat getroffen studenten ‘persoonlijk’ een excuusbrief moeten krijgen. Ook vindt de Kamer dat de wetgeving op de ‘menselijke maat’ getoetst moet worden en dat de fraudebestrijding moet worden doorgelicht op directe en indirecte discriminatie.

Algoritme
Direct toen het nieuws naar buiten kwam, heeft Dijkgraaf het algoritme buiten werking gesteld waarmee studiefinancier de eerste schifting maakte tussen studenten die wel en niet in aanmerking komen voor een huisbezoek. Dat algoritme bleek immers indirect discriminerend en was ook nooit goed onderbouwd.

Ook daar nam de Tweede Kamer moties over aan. DUO moet voortaan met wetenschappelijk onderbouwde algoritmes werken. Maar een meerderheid wil 'risicogericht toezicht' niet bij voorbaat uitsluiten. (HOP, BB)

AWTI: innoveren gaat beter met sociale wetenschappen erbij

26 maart 2024 – Bij innovatie en de aanpak van complexe maatschappelijke problemen zijn disciplines als psychologie, rechten, sociologie en cultuurwetenschappen cruciaal. Daar moet de overheid van doordrongen raken, schrijft adviesraad AWTI.

Bij het woord 'innovatie' denken we meestal aan technologische vooruitgang en wetenschappelijke doorbraken, stelt de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie (AWTI) in een nieuw rapport. Maar er komt meer bij kijken.

De AWTI breekt een lans voor het sociaal- en geesteswetenschappelijk onderzoek. De overheid moet volgens de raad zorgen dat deze disciplines een grotere rol kunnen spelen.

Het gaat om richtingen als psychologie, sociale studies, economie, recht, cultuurwetenschappen en filosofie. De raad noemt allerlei kwesties waarin deze disciplines van waarde kunnen zijn, zoals de opmars van kunstmatige intelligentie, de energietransitie en het migratievraagstuk.

Stikstof
Of neem de stikstofcrisis. De overheid wilde die tamelijk technocratisch oplossen, met uitstootbeperkingen en het uitkopen van boeren. Er was weinig aandacht voor de identiteit van het platteland en voor het wantrouwen dat eerder beleid had gewekt. Ook de rechten en vrijheid van boeren kwamen nauwelijks ter sprake.

De coronacrisis is een ander bekend voorbeeld. Het medisch perspectief overheerste en de sociale effecten zijn te lang genegeerd. Denk aan leerachterstanden bij kinderen, ouderen die eenzaam zijn gestorven en het gebrek aan draagvlak bij delen van de bevolking.

Dus is het advies aan de overheid: neem het innovatiebeleid op de schop en zorg dat de sociale - en geesteswetenschappen erbij betrokken worden. "Het huidige innovatiebeleid is ontworpen met een te beperkte blik op innovatie." Bij subsidieaanvragen zou het makkelijker moeten worden om deze disciplines erbij te betrekken.

Uitgedaagd
Maar de sociale - en geesteswetenschappen moeten zelf ook veranderen en meer op innovatie gericht raken, meent de AWTI. Ze kunnen vaker de verbinding zoeken met de kunsten en ontwerpdisciplines. In hun onderwijs zou de praktijk een grotere rol moeten spelen, zoals bijvoorbeeld in opleidingen als geneeskunde. Misschien kunnen ze iets leren van het hbo, waar dat al vanzelfsprekend is.

Ten slotte kunnen ook de diverse ministeries bij hun werkzaamheden meer oog krijgen voor sociaalwetenschappelijke en geesteswetenschappelijke inzichten. Het kan helpen voorkomen dat beleid averechts werkt of dat goede oplossingen vertraging oplopen.

Het rapport is overhandigd aan demissionair minister Robbert Dijkgraaf, die bij de overhandiging vriendelijke woorden sprak, vooruitlopend op een officiële reactie van het kabinet. Een pleidooi om over de grenzen van wetenschappelijke richtingen te kijken kon hij in elk geval onderschrijven.

Aanloop
Voor dit advies heeft de raad in verschillende bijeenkomsten met allerlei mensen van universiteiten, hogescholen, ministeries en instanties gesproken. Dat heeft al veel teweeggebracht, meent voorzitter Eppo Bruins. “De meeste impact maken we in de aanloop naar een advies.” (HOP, BB)

160 miljoen voor onderzoek naar hersenaandoeningen, blindheid en energieopslag

25 maart 2024 – Het kabinet trekt 160 miljoen euro uit voor zeven onderzoeksprojecten. Het zogeheten ‘Zwaartekrachtprogramma’ moet Nederland in de “wetenschappelijke wereldtop” houden, aldus OCW-minister Robbert Dijkgraaf.

Met het Zwaartekrachtprogramma financiert het ministerie onderzoek dat een onderzoeker in zijn eentje niet van de grond kan krijgen. Het gaat om enkele tientallen miljoenen per project, met een looptijd van vijf tot tien jaar. Een commissie van onderzoeksfinancier NWO doet de selectie.

Alzheimer
Twee verschillende voorstellen krijgen geld om dieper in het brein kijken. Het ene gaat over eiwitten die betrokken zijn bij ziektes als Alzheimer en Parkinson, in het andere willen neurobiologen, chemici, psychiaters en datawetenschappers samen de herkomst van angst, depressie en psychose achterhalen.

Een derde voorstel richt zich op het voorkómen van blindheid door oogziekten. Er gaat ook geld naar onderzoekers die werken aan nieuwe vormen van energieopslag op nanoschaal, en naar cultureel, sociaal-maatschappelijk onderzoek over crises in de samenleving (onder leiding van terrorisme-expert Beatrice de Graaf). Ook onderzoeken naar cybersecurity en afweermechanismen van planten krijgen geld.

Nanoschaal
De voorstellen zijn ingediend door ‘consortia’ van meerdere onderzoekers uit verschillende disciplines. De winnende voorstellen komen van de universiteiten van Utrecht (twee keer), Amsterdam (UvA), Nijmegen, Leiden, Eindhoven en Wageningen. (HOP, OL)

‘Docent van het Jaar’ wil studenten poëtisch laten schrijven

26 maart 2024 – Universitair hoofddocent sociale geografie Peter Pelzer (Universiteit Utrecht) is uitgeroepen tot Docent van het Jaar 2024. Hij krijgt een beurs van 25 duizend euro, waarmee hij een schrijfcursus voor studenten wil opzetten.

Pelzer ontving de prijs gistermiddag uit handen van demissionair minister Robbert Dijkgraaf. Het is de tiende keer dat de Docent van het Jaar is verkozen.

Peter Pelzer bij de uitreiking. Foto: Max van der Weide.

Poëtisch
Waarom hij een schrijfcursus wil starten? “Het is belangrijk dat studenten het Nederlands als taal waarderen”, zei Pelzer bij de uitreiking. Ze zouden volgens hem niet alleen academisch moeten leren schrijven, maar ook poëtisch en essayistisch. “Als promovendus heb ik een schrijfcursus gedaan en die heeft mijn leven echt veranderd.”

Pelzer legt in zijn onderwijs nadruk op verbeelding en het denken op de lange termijn. De jury roemt zijn inzet om studenten hoop te bieden en te inspireren bij het nadenken over maatschappelijke kwesties.

De prijs is een initiatief van studentenorganisatie ISO en wordt inmiddels in samenwerking met het ComeniusNetwerk voor onderwijsvernieuwers uitgereikt. De jury bestond uit de winnaar van vorig jaar (Birgit Boogaard), een andere docent, twee studenten en een bestuurslid van het ISO.

Genomineerden
De overige genomineerden waren Anke Liefbroer (Tilburg University), Hanneke Velthuijsen (Hogeschool van Amsterdam) en Chris Attai (Hanzehogeschool Groningen). Alle vier gaven ze bij de prijsuitreiking een klein college over hun vak.

Het ComeniusNetwerk is in 2018 met steun van het toenmalige kabinet opgericht. Inmiddels telt het bijna vijfhonderd leden uit mbo, hbo en wo. Het is bedoeld om onderling kennis te delen en een visie te ontwikkelen op de verbetering van het onderwijs.

In het Comeniusprogramma voor onderwijsverbetering is dit kalenderjaar 7,6 miljoen euro aan beurzen beschikbaar, waarvan 1,4 miljoen voor het mbo en 6,2 miljoen voor het hoger onderwijs. De bedragen kunnen variëren van 50 duizend euro voor een ‘teaching fellow’ tot 500 duizend euro voor een ‘leadership fellow’. (HOP, BB)